

Moet ik een held zijn? Psychotherapie bij ouderen

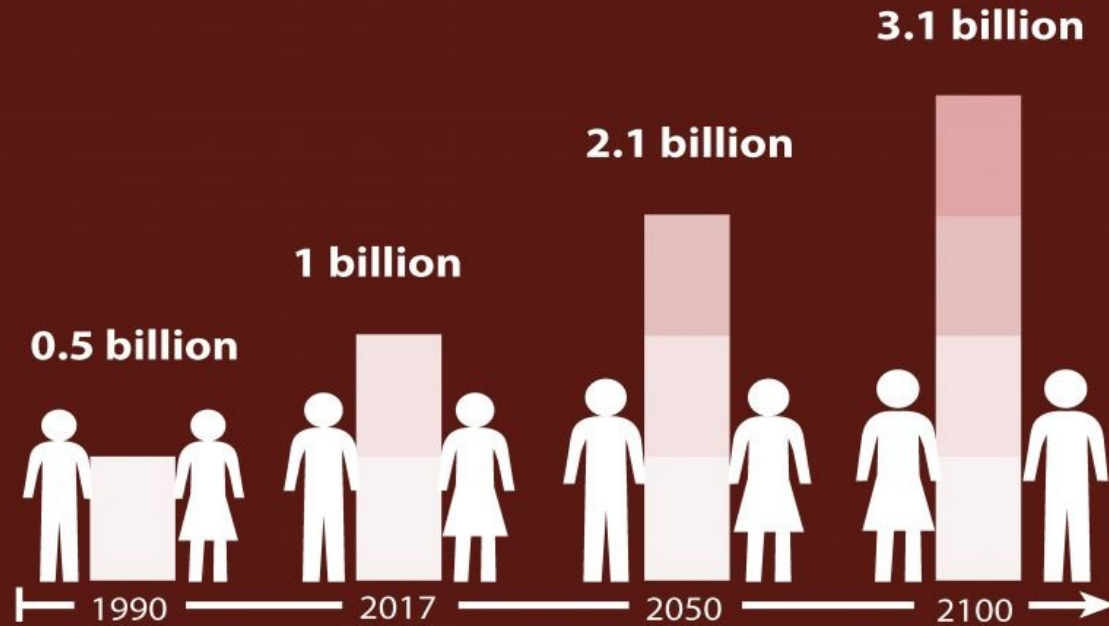

Dr. A.C. (Arjan) Videler

**Psychotherapeut/GZ-psycholoog/Senior Onderzoeker
Manager behandeling PersonaCura, Topklinisch Centrum voor
Persoonlijkheidsstoornissen en Autisme bij Ouderen en
Topklinisch Centrum Lichaam, Geest & Gezondheid
Tranzo, Tilburg University**

Ageing Population

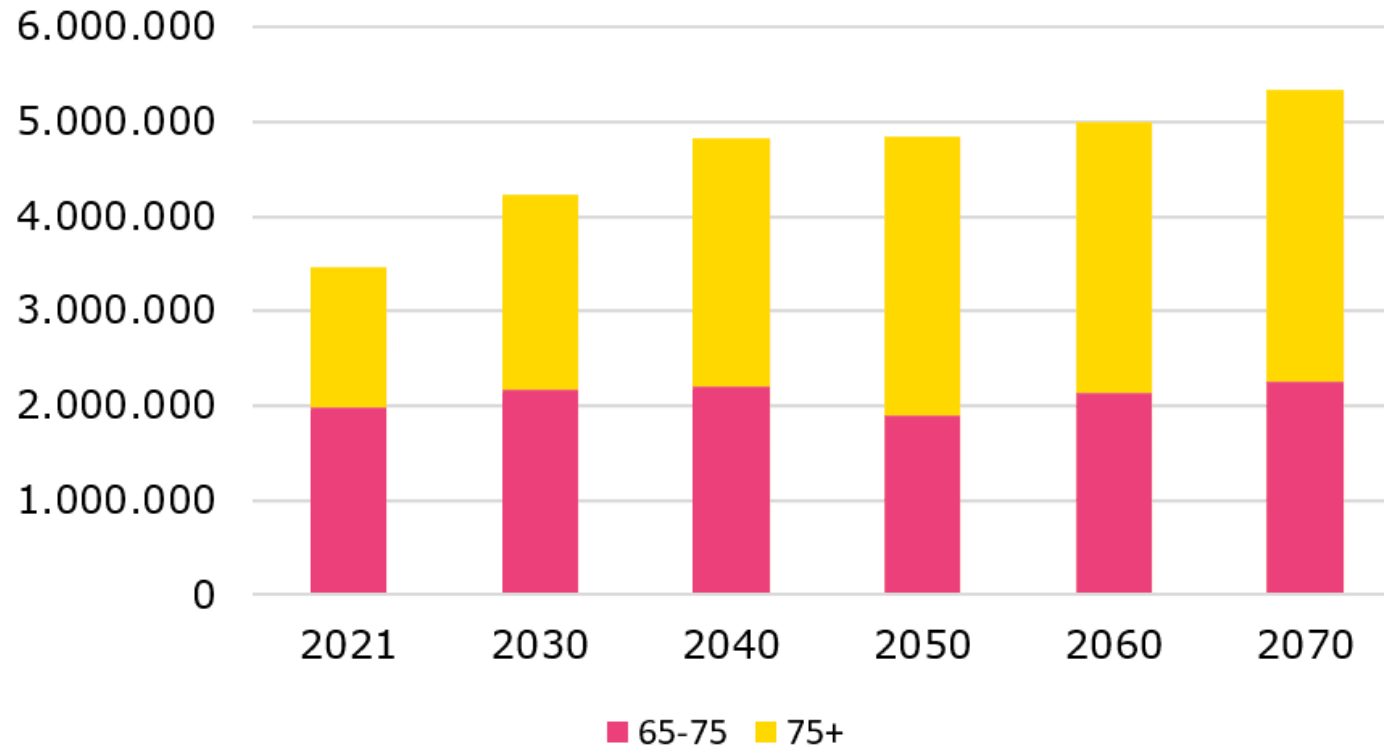
Projected global population aged 60 years or over

Source: United Nations Department of Economic and Social Affairs,
Population Division, *World Population Prospects: The 2017 Revision*
Produced by: United Nations Department of Public Information

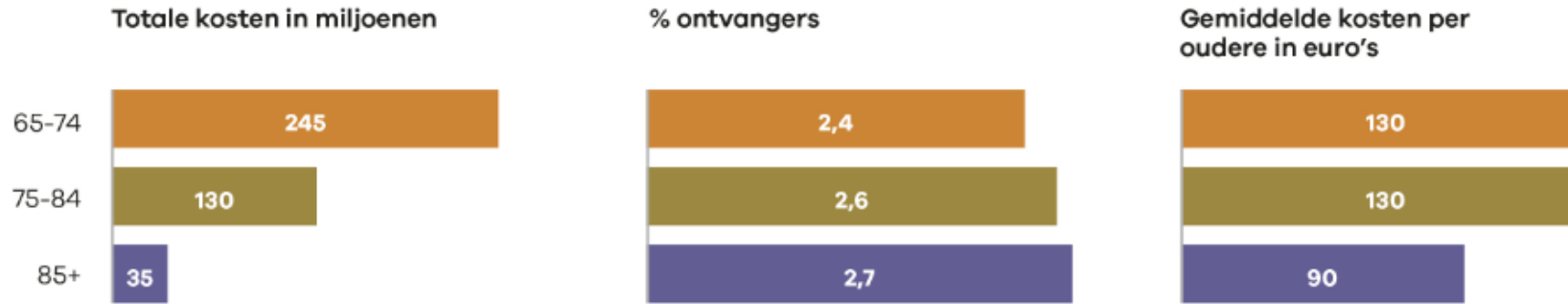
Ouderen in Nederland (bron: CBS)

Aantal ggz-patienten neemt met de leeftijd af

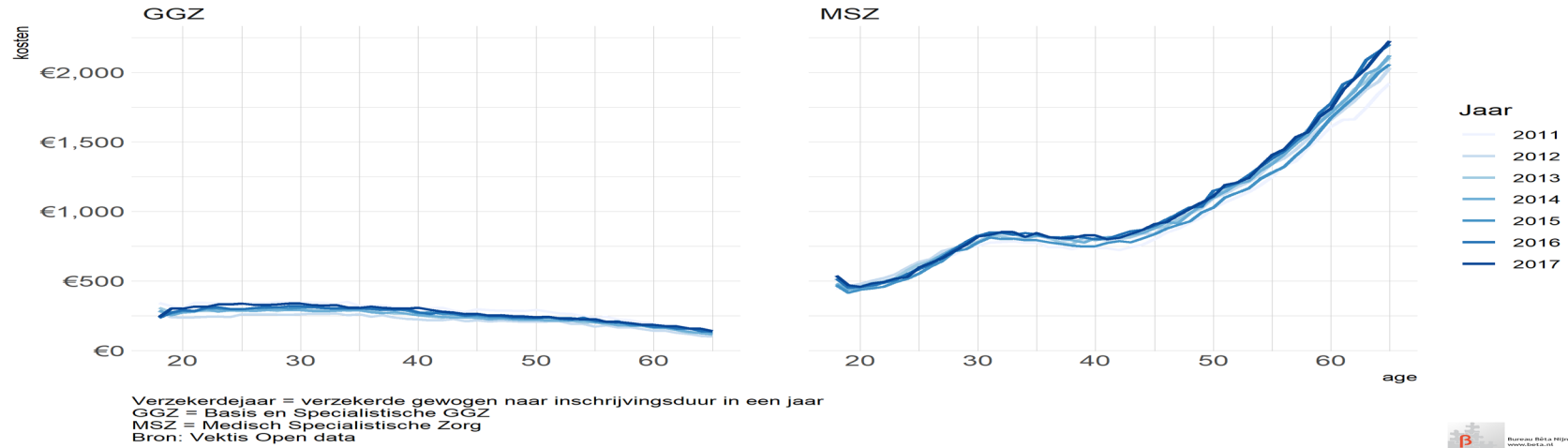
We zien over de hele linie van basis-ggz tot gespecialiseerde ggz dat vooral de volwassen populatie van 18-65 jaar gebruikmaakt van de ggz. Het aantal ggz-patiënten neemt met de leeftijd af. Opvallend is dat dit dalende beeld voor alle diagnosegroepen van toepassing is behalve bij de groep delirium, dementie of andere cognitieve stoornissen. Daar zien we een stijging van het aantal patiënten onder de ouderenpopulatie.

Totale kosten, percentage ouderen dat gebruikmaakt van ggz en de gemiddelde kosten per oudere

Kosten per verzekerdejaar naar leeftijd voor de GGZ en de MSZ per jaar

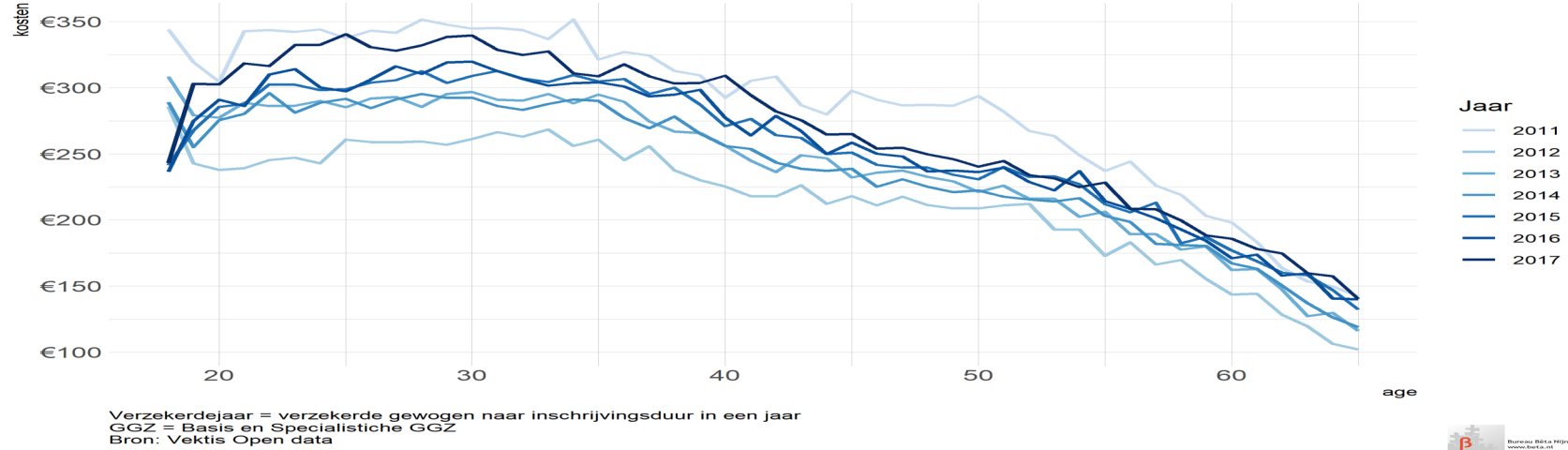
Leeftijd: 18-65

Bureau BSA Tilburg
 versie 01
 06-jun-2019

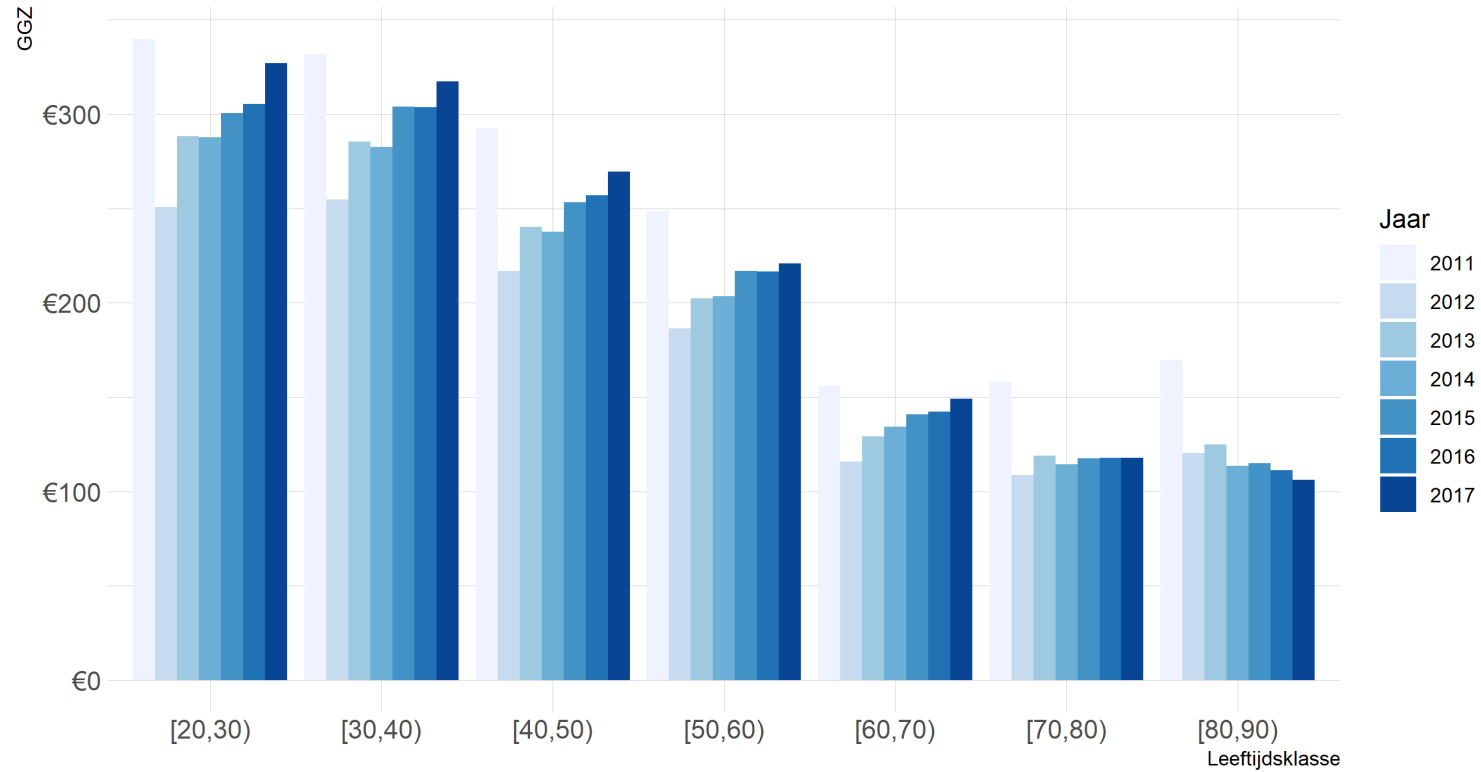
Kosten per verzekerdejaar naar leeftijd voor de GGZ per jaar

Leeftijd: 18-65

Bureau BSA Tilburg
 versie 01
 06-jun-2019

Kosten per verzekerdejaar per jaar naar leeftijdsklasse voor de GGZ

Verzekerdejaar = verzekerde gewogen naar inschrijvingsduur in een jaar
 GGZ = Basis en Specialistische GGZ
 Bron: Vektis Open data

Ouderen worden veel minder vaak voor psychotherapie verwezen dan jongere volwassenen

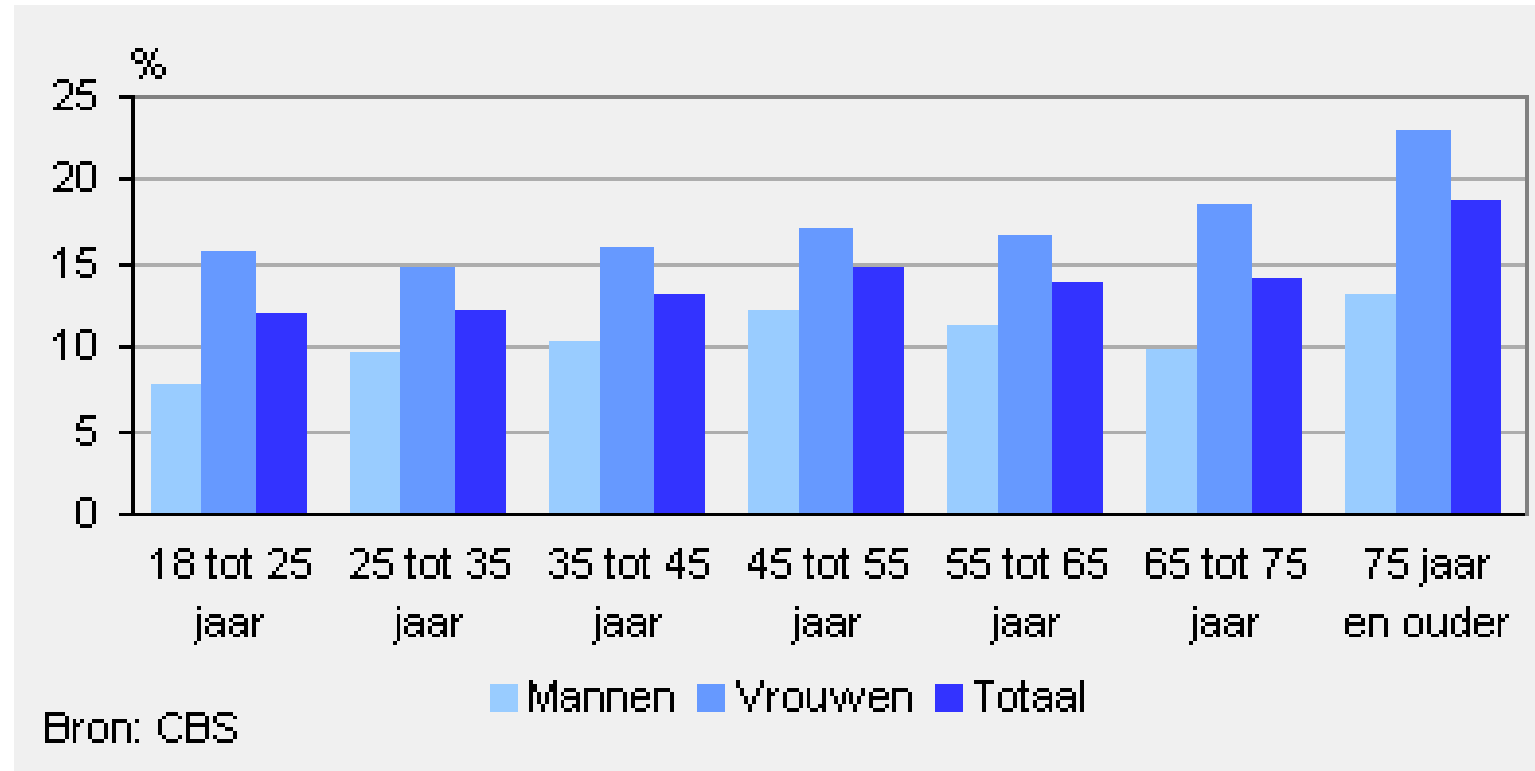
- In Groot-Brittannië drie keer zo weinig (Chaplin et al., 2015; Pettit et al., 2017), ondanks programma “Improving Access to Psychological Therapies (IAPT)”
- In Nederland is percentage ouderen met angst en depressie dat een ggz-behandeling krijgt, driemaal lager dan je zou verwachten (Hendriks, 2022)

Waarom worden ouderen minder verwezen?

- Komen psychische stoornissen minder voor onder ouderen?
- Is psychotherapie minder effectief bij ouderen?
- Andere redenen?

Psychische klachten Nederland

Depressie

Depressie

- European MentDis_ICF65+ study (65-84 jaar; Andreas et al., 2017)
- CIDI-65+: Interview gebaseerd op DSM, aangepast voor ouderen

Volkert et al. *BMC Psychiatry* (2017) 17:366
DOI 10.1186/s12888-017-1534-5

BMC Psychiatry

RESEARCH ARTICLE

Open Access

Study approach and field work procedures of the MentDis_ICF65+ project on the prevalence of mental disorders in the older adult European population

Jana Volkert^{1,2*}, Martin Härter¹, Maria Christina Dehoust¹, Holger Schulz¹, Susanne Sehner³, Anna Suling³, Karl Wegscheider¹, Berta Ausin⁴, Alessandra Canuto⁵, Mike J. Crawford⁶, Chiara Da Ronch⁷, Luigi Grassi⁷, Yael Hershkovitz⁸, Manuel Muñoz⁸, Alan Quirk⁹, Ora Rotenstein⁹, Ana Belén Santos-Olmo⁴, Arieh Y. Shalev⁹, Jens Strehle¹⁰, Kerstin Weber¹¹, Hans-Ulrich Wittchen^{10,12} and Syke Andreas^{1,13,14}

Abstract

Background: This study describes the study approach and field procedures of the MentDis_ICF65+ study, which aims to assess the prevalence of mental disorders in older adults.

Methods: An age-appropriate version of the Composite International Diagnostic Interview (CIDI65+) was developed and tested with regard to its feasibility and psychometric properties in a pre-test and pilot phase. In the cross-sectional survey an age-stratified, random sample of older adults (65–84 years) living in selected catchment areas of five European countries and Israel was recruited.

Results: $N = 3142$ participants (mean age 73.7 years, 50.7% female) took part in face-to-face interviews. The mean response rate was 20% and varied significantly between centres, age and gender groups. Sociodemographic differences between the study centres appeared for the place of birth, number of grandchildren, close significant, retirement and self-rated financial situation. The comparison of the MentDis_ICF65+ sample with the catchment area and country population of the study centres revealed significant differences, although most of these were numerically small.

Conclusions: The study will generate new information on the prevalence of common mental disorders among older adults across Europe using an age-appropriate, standardized diagnostic instrument and a harmonized approach to sampling. Generalizability of the findings and a potentially limited representativeness are discussed.

Keywords: Mental disorders, Prevalence, Old age, Methodology

Background

In Western countries, the population of individuals older than 65 is predicted to rise from 16% in 2010 to over 26% in 2050 [1]. Aging is associated with increasing frequency of disease and the need for care and service utilization leads to rising costs for healthcare systems [2]. The International Classification of Functioning,

Disability and Health (ICF, [3]) is a bio-psycho-social model that offers a comprehensive framework for understanding the health status of older people with mental disorders [4, 5]. The ICF comprises 7 components to comprehensively assess an individual's health status and the related factors of health, disability and functionality [3]. The component "health condition" is used to describe mental disorders based on the International Classification of Diseases (ICD-10, [3]). The component "body functions and structures" adds information on symptom severity, the course of a disorder and prognostic factors. The two components "activities" and "participation" include quality of life and activities and

* Correspondence: jana.volkert@med.uni-heidelberg.de

¹Department of Medical Psychology, University Medical Centre

Hamburg-Eppendorf, Hamburg, Germany

²Department of Psychosocial Prevention, University of Heidelberg,

Bergheimer Str. 58, D-69115 Heidelberg, Germany

Full list of author information is available at the end of the article

© The Author(s). 2017 **Open Access** This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and the source, provide a link to the Creative Commons license, and indicate if changes were made. The Creative Commons Public Domain Dedication waiver (<http://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/>) applies to the data made available in this article, unless otherwise stated.

Depressie

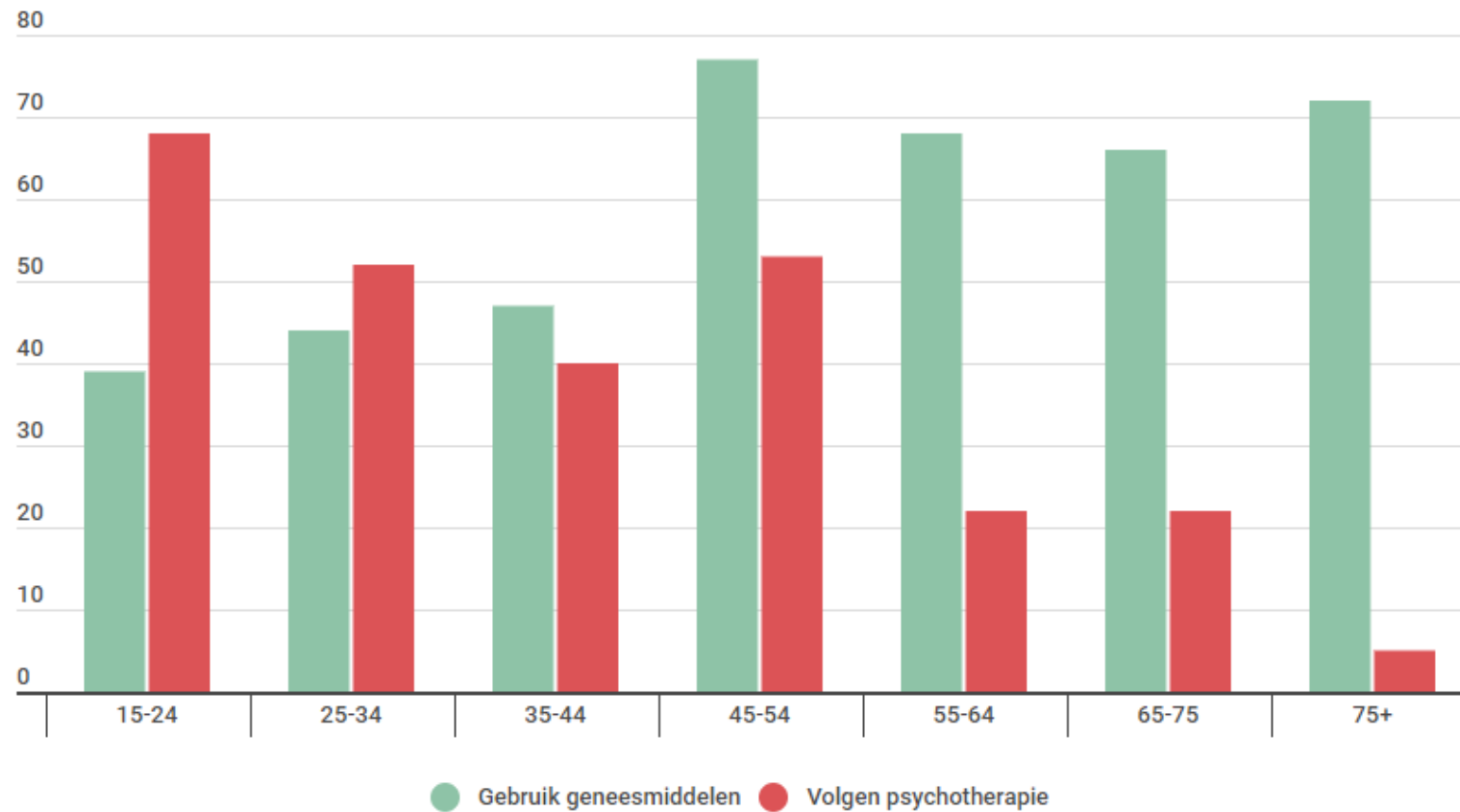
- European MentDis_ICF65+ study (65-84 jaar; Andreas et al., 2017)
- Prevalentie depressie?
  - a) 2 %
  - b) 4 %
  - c) 6 %
  - d) 8 %

Depressie

- European MentDis_ICF65+ study (65-84 jaar; Andreas et al., 2017)
- Prevalentie depressie?
  - a) 2 %
  - b) 4 %
  - c) 6 %**
  - d) 8 %

Percentage van de bevolking dat een depressie heeft gerapporteerd in de afgelopen 12 maanden en hiervoor geneesmiddelen heeft gebruikt of psychotherapie heeft gevolgd. Bron: Gezondheidsenquête 2018 (Cijfers voor Vlaanderen)

Angststoornissen bij ouderen

Prevalentie van angststoornissen bij
ouderen (65-84 jaar) in Europa

Wederom middels CIDI-65+

(Andreas et al., 2017;
Canuto et al., 2018)

Angststoornissen bij ouderen

Wat denkt u?

- a) 4 %
- b) 7 %
- c) 11 %
- d) 15%

Angststoornissen bij ouderen

Wat denkt u?

- a) 4 %
- b) 7 %
- c) 11 %**
- d) 15%

Angst en ouderen

12-maands-prevalentie

Agorafobie	: 4,9 %
Paniekstoornis	: 3,8 %
GAS	: 3,1 %
PTSS	: 1,4 %
Sociale fobie	: 1,3 %
OCD	: 0,8 %

(Canuto et al., 2018)

Is psychotherapie minder effectief bij ouderen?

Effectiviteit over de levensloop

Original Investigation

March 18, 2020

Psychotherapy for Depression Across Different Age Groups: A Systematic Review and Meta-analysis

Pim Cuijpers, PhD¹; Eirini Karyotaki, PhD¹; Dikla Eckshtain, PhD²; [et al](#)

[» Author Affiliations](#) | [Article Information](#)

JAMA Psychiatry. 2020;77(7):694-702. doi:10.1001/jamapsychiatry.2020.0164

FREE

 Editorial
Comment

Key Points

Question Do psychotherapies for depression have comparable outcomes in age groups across the life span?

Findings In a meta-analysis of 366 randomized clinical trials including 36 072 patients comparing psychotherapy with control conditions, psychotherapies had lower effect sizes in children and adolescents compared with adults, and no significant differences were found between middle-aged and older adults. However, conclusions are not definitive, given the low quality of many studies, the risk of publication bias, and the high heterogeneity among the studies.

Effectiviteit over de levensloop

Original Investigation

March 18, 2020

Psychotherapy for Depression Across Different Age Groups: A Systematic Review and Meta-analysis

Pim Cuijpers, PhD¹; Eirini Karyotaki, PhD¹; Dikla Eckshtain, PhD²; et al

[» Author Affiliations](#) | [Article Information](#)

JAMA Psychiatry. 2020;77(7):694-702. doi:10.1001/jamapsychiatry.2020.0164

FREE

 Editorial Comment

Key Points

Question Do psychotherapies for depression have comparable outcomes in age groups across the life span?

Findings In a meta-analysis of 366 randomized clinical trials including 36 072 patients comparing psychotherapy with control conditions, psychotherapies had lower effect sizes in children and adolescents compared with adults, and no significant differences were found between middle-aged and older adults. However, conclusions are not definitive, given the low quality of many studies, the risk of publication bias, and the high heterogeneity among the studies.

- Effect sizes van alle psychotherapieën zijn kleiner bij kinderen dan bij volwassenen
- Effecten zijn wat groter bij jongvolwassenen

Effectiviteit over de levensloop

Original Investigation

March 18, 2020

Psychotherapy for Depression Across Different Age Groups: A Systematic Review and Meta-analysis

Pim Cuijpers, PhD¹; Eirini Karyotaki, PhD¹; Dikla Eckshtain, PhD²; et al

» [Author Affiliations](#) | [Article Information](#)

JAMA Psychiatry. 2020;77(7):694-702. doi:10.1001/jamapsychiatry.2020.0164

FREE

 Editorial Comment

Key Points

Question Do psychotherapies for depression have comparable outcomes in age groups across the life span?

Findings In a meta-analysis of 366 randomized clinical trials including 36 072 patients comparing psychotherapy with control conditions, psychotherapies had lower effect sizes in children and adolescents compared with adults, and no significant differences were found between middle-aged and older adults. However, conclusions are not definitive, given the low quality of many studies, the risk of publication bias, and the high heterogeneity among the studies.

- Effect sizes van alle psychotherapieën zijn kleiner bij kinderen dan bij volwassenen
- Effecten zijn wat groter bij jongvolwassenen
- **Er zijn geen betekenisvolle verschillen in effectiviteit tussen volwassenen van middelbare leeftijd, jonge ouderen en oude ouderen!**

Psychotherapie voor depressie bij ouderen

- CGT, Life review, IPT en Problem solving therapy effectief (Cuijpers et al., 2014; Knight & Pachana, 2015; Cuijpers et al., 2020)
- Psychotherapie even effectief bij ouderen als jongere volwassenen (Cuijpers et al., 2009; Karlin et al., 2015; Cuijpers et al., 2020)
- Oude ouderen met frailty en neurocognitieve stoornissen amper onderzocht

**Psychological therapies for depression in older adults residing
in long-term care settings (Protocol)**

Davison TE, You E, Doyle C, Bhar S, Wells Y, Flicker L

Davison TE, You E, Doyle C, Bhar S, Wells Y, Flicker L.
Psychological therapies for depression in older adults residing in long-term care settings.
Cochrane Database of Systematic Reviews 2018, Issue 6. Art. No.: CD013059.
DOI: 10.1002/14651858.CD013059.

www.cochranelibrary.com

Psychological therapies for depression in older adults residing in long-term care settings (Protocol)
Copyright © 2018 The Cochrane Collaboration. Published by John Wiley & Sons, Ltd.

WILEY

Mediatietherapie voor angst en depressie bij neurocognitieve stoornissen

Trusted evidence.
Informed decisions.
Better health.

Title Abstract Key

Cochrane Reviews ▾ Trials ▾ Clinical Answers ▾ About ▾ Help ▾

Cochrane Database of Systematic Reviews | Review - Intervention

New search Conclusions changed

Psychological treatments for depression and anxiety in dementia and mild cognitive impairment

✉ Vasiliki Orgeta, Phuong Leung, Rafael del-Pino-Casado, Afifa Qazi, Martin Orrell, Aimee E Spector, Abigail M Methley
Authors' declarations of interest

Version published: 25 April 2022 Version history

<https://doi.org/10.1002/14651858.CD009125.pub3>

Abstract

Available in English | Español | فارسی | Français | 简体中文

Background

Experiencing anxiety and depression is very common in people living with dementia and mild cognitive impairment (MCI). There is uncertainty about the best treatment approach. Drug treatments may be ineffective and associated with adverse effects. Guidelines recommend psychological treatments. In this updated systematic review, we investigated the effectiveness of different psychological treatment approaches.

Objectives

Primary objective

To assess the clinical effectiveness of psychological interventions in reducing depression and anxiety in people with dementia or MCI.

Secondary objectives

To determine whether psychological interventions improve individuals' quality of life, cognition, activities of daily living (ADL),

Mediatietherapie voor angst en depressie bij neurocognitieve stoornissen

Cochrane Library Trusted evidence. Informed decisions. Better health.

Cochrane Reviews ▾ Trials ▾ Clinical Answers ▾ About ▾ Help ▾

Cochrane Database of Systematic Reviews | Review - Intervention New search Conclusions changed

Psychological treatments for depression and anxiety in dementia and mild cognitive impairment

✉ Vasiliki Orgeta, Phuong Leung, Rafael del-Pino-Casado, Afifa Qazi, Martin Orrell, Aimee E Spector, Abigail M Methley
Authors' declarations of interest

Version published: 25 April 2022 [Version history](#)
<https://doi.org/10.1002/14651858.CD009125.pub3>

Abstract

Available in [English](#) | [Español](#) | [فارسی](#) | [Français](#) | [简体中文](#)

Background

Experiencing anxiety and depression is very common in people living with dementia and mild cognitive impairment (MCI). There is uncertainty about the best treatment approach. Drug treatments may be ineffective and associated with adverse effects. Guidelines recommend psychological treatments. In this updated systematic review, we investigated the effectiveness of different psychological treatment approaches.

Objectives

Primary objective

To assess the clinical effectiveness of psychological interventions in reducing depression and anxiety in people with dementia or MCI.

Secondary objectives

To determine whether psychological interventions improve individuals' quality of life, cognition, activities of daily living (ADL),

- Behandelingen op CGT-basis hebben kleine effecten op depressieve symptomen bij mensen met dementie en MCI
- Deze behandelingen hebben een klein positief effect op kwaliteit van leven en dagelijks functioneren
- Steunende therapievormen hebben geen effect
- Het is zeer onzeker of mediatietherapie en steunende therapie effectief zijn voor angstsymptomen

Mediatietherapie voor angst en depressie bij neurocognitieve stoornissen

Cochrane Library Trusted evidence. Informed decisions. Better health.

Cochrane Reviews ▾ Trials ▾ Clinical Answers ▾ About ▾ Help ▾

Cochrane Database of Systematic Reviews | Review - Intervention New search Conclusions changed

Psychological treatments for depression and anxiety in dementia and mild cognitive impairment

✉ Vasiliki Orgeta, Phuong Leung, Rafael del-Pino-Casado, Afifa Qazi, Martin Orrell, Aimee E Spector, Abigail M Methley
Authors' declarations of interest

Version published: 25 April 2022 [Version history](#)
<https://doi.org/10.1002/14651858.CD009125.pub3>

Abstract

Available in [English](#) | [Español](#) | [فارسی](#) | [Français](#) | [简体中文](#)

Background

Experiencing anxiety and depression is very common in people living with dementia and mild cognitive impairment (MCI). There is uncertainty about the best treatment approach. Drug treatments may be ineffective and associated with adverse effects. Guidelines recommend psychological treatments. In this updated systematic review, we investigated the effectiveness of different psychological treatment approaches.

Objectives

Primary objective

To assess the clinical effectiveness of psychological interventions in reducing depression and anxiety in people with dementia or MCI.

Secondary objectives

To determine whether psychological interventions improve individuals' quality of life, cognition, activities of daily living (ADL),

- Behandelingen op CGT-basis hebben kleine effecten op depressieve symptomen bij mensen met dementie en MCI
- Deze behandelingen hebben een klein positief effect op kwaliteit van leven en dagelijks functioneren
- Steunende therapievormen hebben geen effect
- Het is zeer onzeker of mediatietherapie en steunende therapie effectief zijn voor angstsymptomen
- **Toekomstige studies zouden moeten focussen op werkzame componenten en succesfactoren voor implementatie**

Psychotherapie voor angststoornissen bij ouderen

- Vooral evidentie voor GAS (Goncalves & Byrne, 2012; Baek & Khan, 2017)
- Medicatie en CGT even effectief bij GAS
- CGT even effectief voor ouderen (Hendriks et al., 2008; 2014)
- Ernstige onderbehandeling (Beekman e.a., 2015)

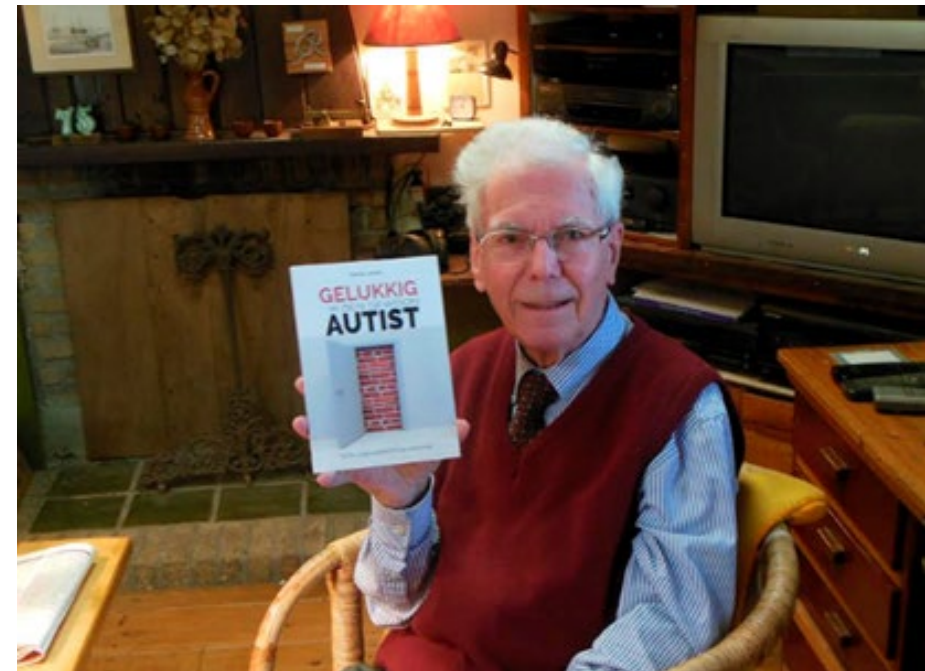
Behandeling van andere problematieken bij ouderen?

 <p>dr. Arjan Videler GGz Breburg, Tranzo</p> <p>Arjan Videler is psychotherapeut, gezondheidszorgpsycholoog, senior onderzoeker, manager behandeling van PersonaCura, topklinisch centrum voor persoonlijkheidsstoornissen en autisme bij ouderen, GGz Breburg en Science Practitioner bij Tranzo, Tilburg University.</p>	 <p>prof. dr. Katrien Luijkx Tranzo</p> <p>Katrien Luijkx is als bijzonder hoogleraar ouderenzorg en voorzitter van de Academische Werkplaats Ouderen werkzaam bij Tranzo, Tilburg University. Zij is sociaal wetenschappelijk opgeleid en streeft ernaar om met haar onderzoek bij te dragen aan mensgerichte ouderenzorg door hierover kennis te ontwikkelen en deze in coöperatie te vertalen naar de praktijk van de ouderenzorg.</p>	 <p>dr. Rob Kok Parnassia Groep</p> <p>Rob Kok is ouderensychiater en klinisch epidemioloog bij Parnassia Groep, Den Haag. Zijn klinische werk is op een gesloten opnameafdeling voor ouderen, waar hij ook als opleider aan verbonden is. Hij is gepromoveerd op de behandeling van ernstige depressies bij ouderen, en publiceert regelmatig over alcoholproblemen, psychosen, depressies, frailty en gedragsproblemen bij ouderen.</p>
 <p>drs. Ellen Gielkens Mondriaan, RINO Zuid</p> <p>Ellen Gielkens is werkzaam als GZ-psycholoog en EMDR practitioner bij Mondriaan, topklinisch centrum voor ouderen met persoonlijkheidsstoornissen waar ze promotie onderzoek doet naar EMDR bij ouderen. Verder geeft ze les bij RINO Zuid over de toepassing van EMDR bij ouderen.</p>	 <p>drs. Erol Ekiz GGz Breburg, Tranzo</p> <p>Erol Ekiz is klinisch psycholoog/psychotherapeut bij GGz Breburg en promovendus bij Tranzo, Tilburg University. Hij doet onderzoek naar persoonlijkheidsstoornissen en emotieregulatieproblematiek bij ouderen.</p>	 <p>dr. Peter Hilderink GGz Breburg, SeniorBeter</p> <p>Peter Hilderink is ouderensychiater en tevens programma coördinator van het Centrum Lichaam, Geest en Gezondheid TOPklinisch centrum voor onverklaarde lichamelijke klachten van de GGz Breburg. Tevens eigenaar van een vrijevestigde praktijk 'SeniorBeter' specifiek gericht op ouderen in regio Nijmegen.</p>
 <p>prof. dr. Bas van Alphen o.a. Vrije Universiteit Brussel, Tilburg University</p> <p>Gezondheidszorgpsycholoog, bijzonder hoogleraar klinische ouderensychologie Vrije Universiteit Brussel; bijzonder hoogleraar gezondheidspsychologie Tilburg University; Hoofd topklinisch centrum voor ouderen met persoonlijkheidsstoornissen, Mondriaan, Heerlen-Maastricht; Hoofdopleider van de beroepsopleiding tot gezondheidszorgpsycholoog RINO Zuid.</p>	 <p>dr. Luc Van de Ven KU Leuven, Tijdschrift Senior</p> <p>Luc Van de Ven is klinisch ouderensycholoog, verbonden aan het Universitair Psychiatrisch Centrum van de KU Leuven. Hij begeleidt ouderen met psychische problemen en hun familie. Daarnaast geeft hij opleidingen aan professionele hulpverleners over het begeleiden van senioren. Hij is hoofdredacteur van Senior, Tijdschrift voor kwaliteitsvolle ouderenzorg. Hij schreef meerdere boeken, waaronder het onlangs verschenen <i>Handboek Klinische Ouderensychologie</i> (samen met Lies Van Assche).</p>	

- PTSS
- Persoonlijkheidsstoornissen
- Systemtherapie
- SOLK/ALK
- Mediatetherapie/CoMBI
- Verslaving
- Mensgerichte aspecten

Autisme bij ouderen

- Psycho-educatiecursus voor ouderen met late diagnose autisme heeft positieve effecten
(Lenders, Ouwens, Wilting & Videler, in prep.)
- Psycho-educatie- en behandelgroep voor partners van ouderen met autisme zinvol
(Ouwens, Wilting & Videler, 2022)

Tussentijdse resumé

- Ouderen worden veel minder vaak voor psychotherapie verwezen dan jongere volwassenen
- Psychische stoornissen kennen een vergelijkbare prevalentie
- Leeftijd speelt geen rol in effectiviteit

Tussentijdse resumé

- Ouderen worden veel minder vaak voor psychotherapie verwezen dan jongere volwassenen
- Psychische stoornissen kennen een vergelijkbare prevalentie
- Leeftijd speelt geen rol in effectiviteit
- Ouderen zelf verkiezen psychotherapie boven medicatie (Hetlevik et al., 2019; Mohlman, 2012)

AGEISM

refers to

HOW WE THINK
(STEREOTYPES),

FEEL

(PREJUDICE)

and **ACT**

(DISCRIMINATION)

towards others
or ourselves
based on age

AGEISM

is just as harmful as
sexism or racism

#UNIDOP

ageing@un.org

60+ 1 OCTOBER
COUNTS

INTERNATIONAL DAY
OF OLDER PERSONS

#AWorld4AllAges

GLOBAL
CAMPAIGN
TO COMBAT
AGEISM

What Psychiatrist Robert Butler Left Behind

He coined “ageism.” He founded gerontology. Plus more reasons to remember this champion of elders.

JAMES RIDGEWAY

[Bio](#) | [Follow](#)

<http://www.nia.nih.gov/NewsAndEvents/PressReleases/butler.htm>>National Institute on Aging/Wikimedia

W. ANDREW ACHENBAUM

Dr. Robert Butler’s Legacy in Defining and Fighting Ageism

ABSTRACT: Robert N. Butler, MD (1927–2010), coined the term “ageism” in 1969 to define an age-driven bigotry that disengaged older persons from virtually all sectors of American life. As founding director of the National Institute of Aging, as head of the first geriatrics department in a US medical school, and as a trailblazing idea broker, Dr. Butler continually sought to make Americans aware about the insidious effects of ageism. He accomplished much in promoting education and research, but Dr. Butler’s personal and professional campaign to extirpate ageism remains his greatest legacy.

KEYWORDS: biography, gerontology, geriatrics, ageism, idea broker

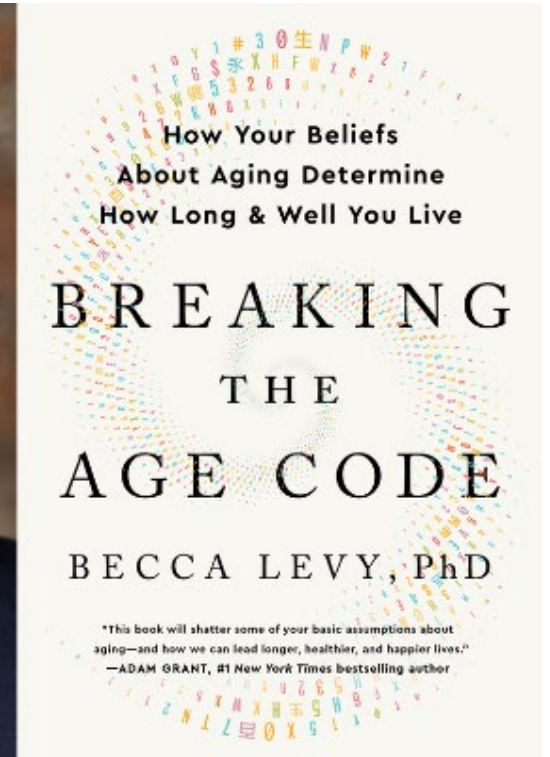
Robert N. Butler, MD, a 42-year-old psychiatrist who headed the District of Columbia’s Advisory Committee on Aging, coined the term “ageism” during a 1969 *Washington Post* interview with then cub reporter Carl Bernstein. In the *Post* story, headlined “Age and Race Fears Seen in Housing Opposition,” Dr. Butler defended a decision by the National Capital Housing Authority (NCHA), which he also chaired, to turn an apartment complex into public housing in Chevy Chase, Maryland, an affluent DC suburb. Residents thought that the community would never be the same once very old people – African Americans among them – moved into town.

Long-standing racial prejudices and class biases, in Dr. Butler’s opinion, fuelled an animus against age. It was a bigotry that few acknowledged at the time. “People talk about aging gracefully,” he remarked. “So naturally, they don’t want to look at people who may be palsied, can’t eat well ... who may sit on the curb and clutter up the neighborhood with canes” (Bernstein). Young and middle-aged suburbanites, Dr. Butler suggested, did not wish to imagine their future selves diminished by disabilities and frailties. A political memory may have prompted this observation: a year earlier, as a delegate to the Democratic convention, he had witnessed “elements of a counterrevolution by the middle-aged against both the young and the old” (“Age-ism” 243). Mayhem in the streets of Chicago might have influenced Dr. Butler to cast demographic and socioeconomic disparities in generational terms.

“In the course of the *Washington Post* interview, I was asked if this negativism was a function of racism,” Dr. Butler recalled. “In this instance, I thought it more a function of ageism” (“Dispelling Ageism” 139). Nonetheless, he

Stereo-embodiment theory

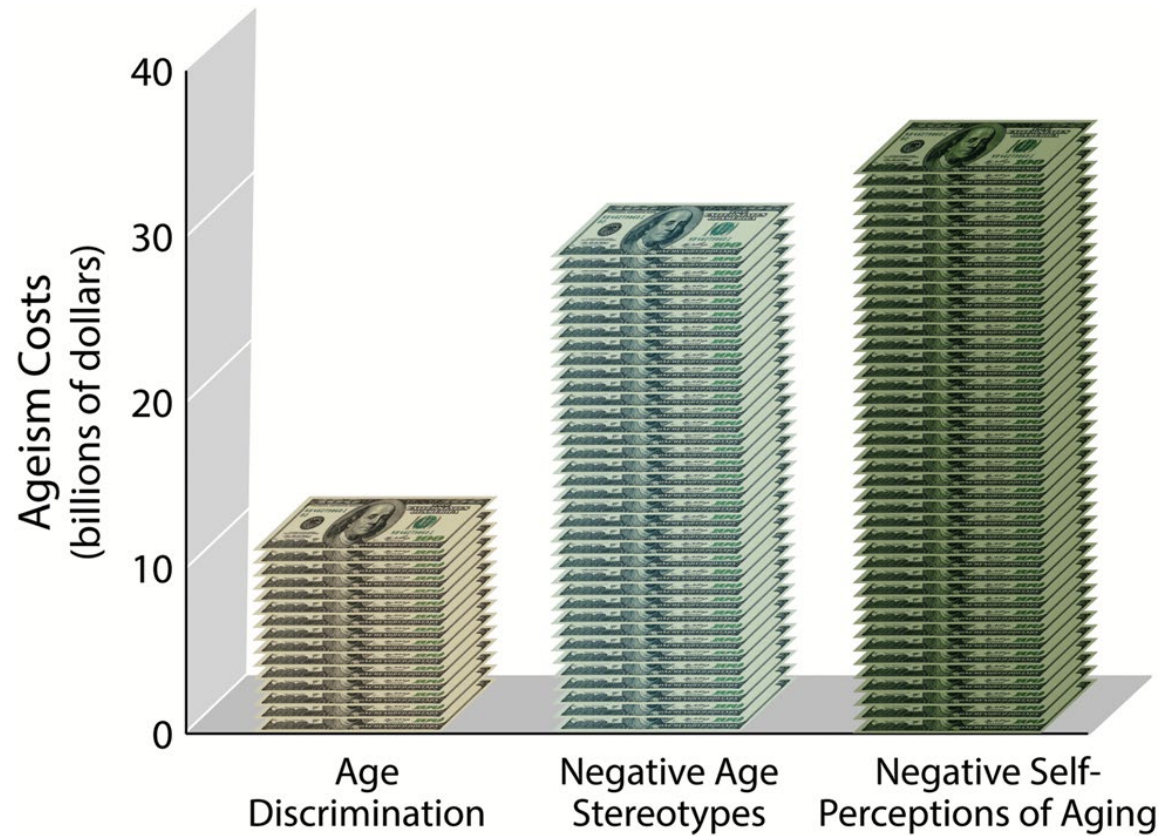
- Leeftijdsstereotypen worden op jonge leeftijd geïnternaliseerd
- Leeftijdsstereotypering gaat over in "zelf-stereotypering" als men zelf ouder wordt
- Zelf-stereotypering wordt op oudere leeftijd geactiveerd
- **Ageism** = stereotypering van het ouder worden en het oudere individu

Effecten van ageïsm

- **Drie factoren:** leeftijdsdiscriminatie, negatieve stereotyperingen van ouderen, negatieve zelf-stereotypering
- Ageïsm eerder in iemands leven voorspelt negatieve gezondheidsuitkomsten in de ouderdom (Levy et al., 2022; Levy et al., 2016; Marchiondo et al., 2017; Sargent-Cox et al., 2012; Westerhof et al., 2014)
- *Bijvoorbeeld:* Jongvolwassenen met negatieve leeftijdsstereotype opvattingen **twee keer** zoveel kans op cardiovasculaire aandoeningen 40 jaar later, na correctie voor risicofactoren (Levy et al., 2009)
- **Drie routes:**
  - *Psychologisch:* negatieve leeftijdsopvattingen leiden tot meer stress en hogere spiegels van cortisol en C-reactieve proteïnen (Levy & Bavishi, 2018; Levy et al., 2016)
  - *Gedragmatig:* negatieve zelf-opvattingen over ouder worden voorspellen slechter gezondheidsgedrag, slechtere leefstijl en medicatietrouw (Kim et al., 2014; Levy & Myers, 2004)
  - *Fysiologisch:* negatieve leeftijdsopvattingen voorspellen plaques en tangles, en afname van volume hippocampus tientallen jaren later (Levy et al., 2016)

Health care costs of age discrimination, negative age stereotypes, and negative self-perceptions of aging in billions of dollars

Levy et al., 2020. *Gerontologist*, 60(1), 174–181, <https://doi.org/10.1093/geront/gny131>

Ageism in psychotherapie

GeroPsych, 28 (2), 2015, 47–55

Full Review

Images of Aging in the Psychotherapeutic Context

A Conceptual Review

Eva-Marie Kessler^{1,2} and Catherine E. Bowen^{3*}

¹Network Aging Research, Heidelberg University, Germany, ²Department of Psychological Ageing Research, Institute of Psychology, Heidelberg University, Germany, ³Wittgenstein Centre for Demography and Global Human Capital (IIASA, VID/ÖAW, WU), Vienna Institute of Demography/Austrian Academy of Sciences, Austria

Abstract. Both psychotherapists and their clients have mental representations of old age and the aging process. In this conceptual review, we draw on available research from gerontology, social and developmental psychology, and communication science to consider how these “images of aging” may affect the psychotherapeutic process with older clients. On the basis of selected empirical findings we hypothesize that such images may affect the pathways to psychotherapy in later life, therapist-client communication, client performance on diagnostic tests as well as how therapists select and apply a therapeutic method. We posit that interventions to help both older clients and therapists to reflect on their own images of aging may increase the likelihood of successful treatment. We conclude by making suggestions for future research.

Keywords: aging stereotypes, psychotherapy, intergenerational relations, communication, older adults

Ageism in psychotherapie

GeroPsych, 28 (2), 2015, 47–55

Full Review

Images of Aging in the Psychotherapeutic Context

A Conceptual Review

Eva-Marie Kessler^{1,2} and Catherine E. Bowen^{3*}

¹Network Aging Research, Heidelberg University, Germany, ²Department of Psychological Ageing Research, Institute of Psychology, Heidelberg University, Germany, ³Wittgenstein Centre for Demography and Global Human Capital (IIASA, VID/ÖAW, WU), Vienna Institute of Demography/Austrian Academy of Sciences, Austria

Abstract. Both psychotherapists and their clients have mental representations of old age and the aging process. In this conceptual review, we draw on available research from gerontology, social and developmental psychology, and communication science to consider how these “images of aging” may affect the psychotherapeutic process with older clients. On the basis of selected empirical findings we hypothesize that such images may affect the pathways to psychotherapy in later life, therapist-client communication, client performance on diagnostic tests as well as how therapists select and apply a therapeutic method. We posit that interventions to help both older clients and therapists to reflect on their own images of aging may increase the likelihood of successful treatment. We conclude by making suggestions for future research.

Keywords: aging stereotypes, psychotherapy, intergenerational relations, communication, older adults

- 114 psychotherapeuten kregen vignet van oudere man met depressie
- De helft kreeg de ‘echte’ gevalsbeschrijving met termen die verwezen naar ware leeftijd (“oude man”), de andere helft aangepaste beschrijving (“man van middelbare leeftijd”)
- Beide vignetten waren verder geheel identiek

Ageism in psychotherapie

GeroPsych, 28 (2), 2015, 47–55

Full Review

Images of Aging in the Psychotherapeutic Context

A Conceptual Review

Eva-Marie Kessler^{1,2} and Catherine E. Bowen^{3*}

¹Network Aging Research, Heidelberg University, Germany, ²Department of Psychological Ageing Research, Institute of Psychology, Heidelberg University, Germany, ³Wittgenstein Centre for Demography and Global Human Capital (IIASA, VID/ÖAW, WU), Vienna Institute of Demography/Austrian Academy of Sciences, Austria

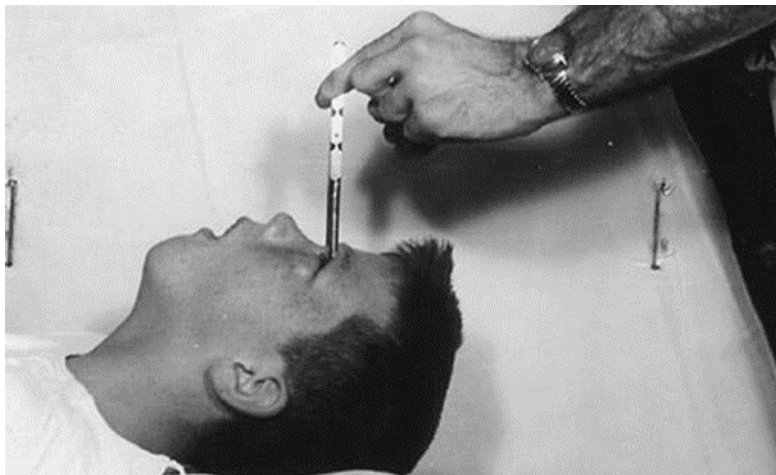
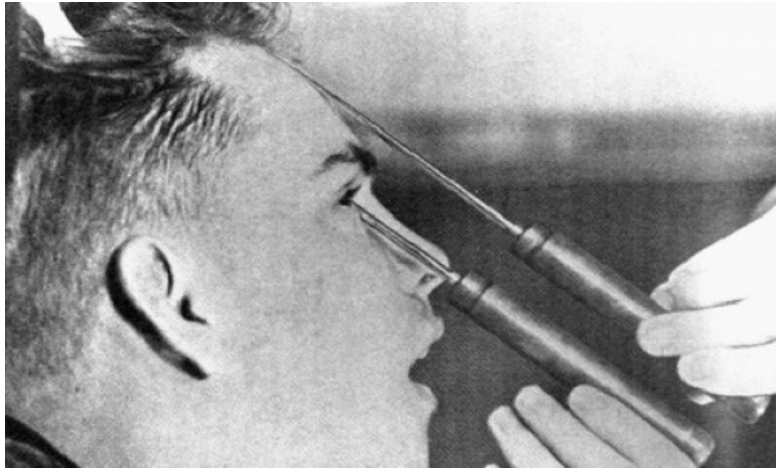
Abstract. Both psychotherapists and their clients have mental representations of old age and the aging process. In this conceptual review, we draw on available research from gerontology, social and developmental psychology, and communication science to consider how these “images of aging” may affect the psychotherapeutic process with older clients. On the basis of selected empirical findings we hypothesize that such images may affect the pathways to psychotherapy in later life, therapist-client communication, client performance on diagnostic tests as well as how therapists select and apply a therapeutic method. We posit that interventions to help both older clients and therapists to reflect on their own images of aging may increase the likelihood of successful treatment. We conclude by making suggestions for future research.

Keywords: aging stereotypes, psychotherapy, intergenerational relations, communication, older adults

- 114 psychotherapeuten kregen vignet van oudere man met depressie
- De helft kreeg de ‘echte’ gevalsbeschrijving met termen die verwezen naar ware leeftijd (“oude man”), de andere helft aangepaste beschrijving (“man van middelbare leeftijd”)
- Beide vignetten waren verder geheel identiek
- **Beoordelaars van oudere versie:**
  - minder overtuigd behandelbaarheid
  - negatievere prognose
  - minder bereid hem zelf in behandeling te nemen
  - achtten zichzelf minder competent

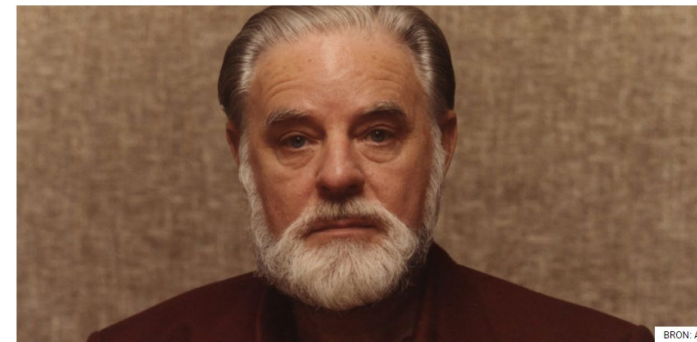

Leeftijdsgebonden opvattingen van psychiatrie en psychotherapie

Antonio Egas Moniz 1949

Leeftijdsgebonden opvattingen van psychiatrie en psychotherapie

Dissident in de psychiatrie

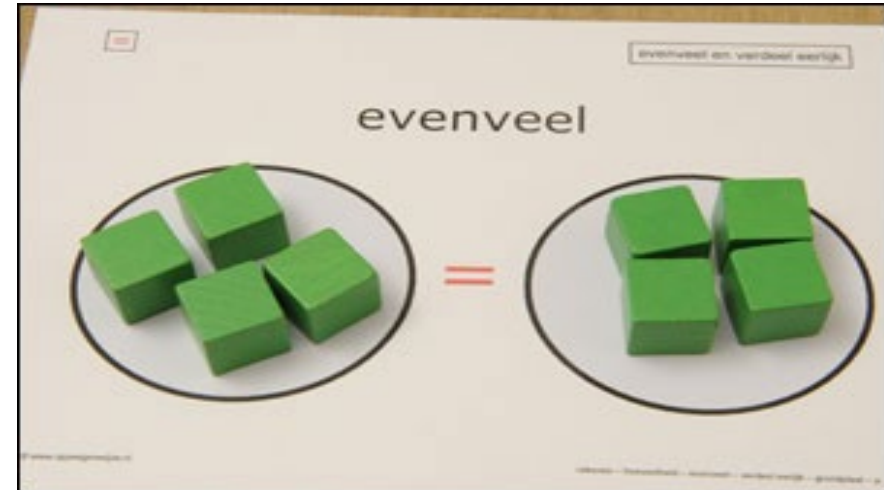
Zijn hele werkzame leven streed psychiater Jan Foudraïne (1929 - 2016) tegen het steeds dominantere medische model als verklaring van psychische problemen. Psychotherapie moest de kern zijn van de behandeling. Wat kunnen wij nu van hem leren?

Conclusies

Conclusies

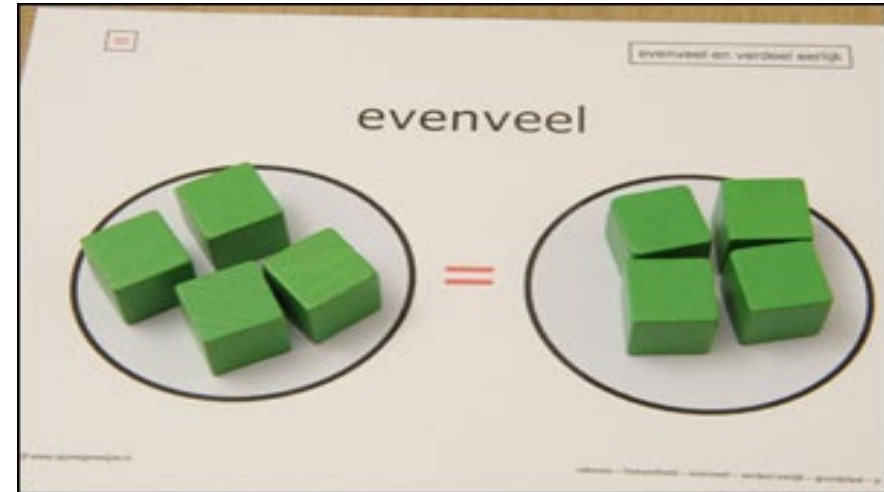

Conclusies

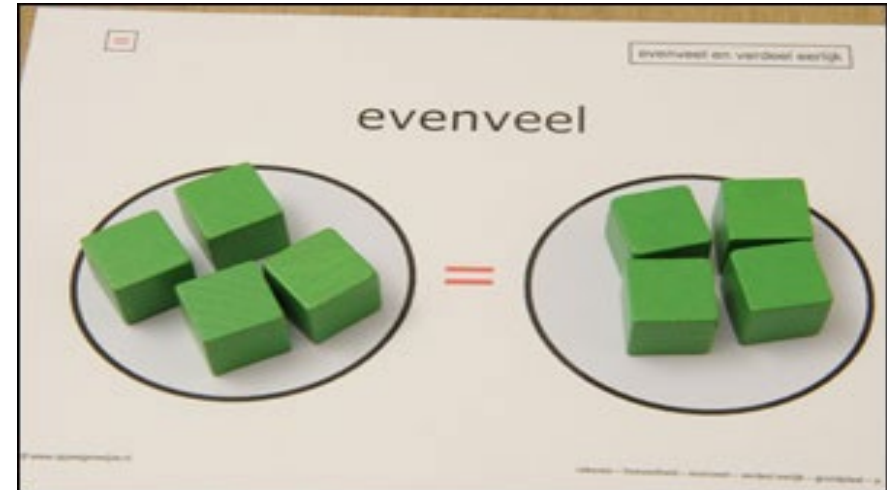

Conclusies

Conclusies

Conclusies

